

OMVÄRLDSSPANING

September 2015

BARN- OCH UNGDOMSFÖRVALTNINGEN

Innehåll	sidan
Regering och riksdag	
Investeringar för en jämlik skola	3
Nya nationella skolutvecklingsprogram	5
Möjlighet till läraranställning under kompletterande pedagogisk utbildning	5
Bildningsdepartement ska öka läslust	6
Myndigheter	
Bedömningsstöd i svenska och svenska som andraspråk i grundskolan	6
Läs- och skrivutveckling & taluppfattning i årskurs 1-3	6
Nya Språket lyfter!	7
Papperslösa barn i skolan	7
Barn som anhöriga	8
Checklista för källkritik	9
Att utmana och stimulera barns utveckling och lärande i förskolan	9
Läraryrket	10
”Skolval går att kombinera med ökad likvärdighet”	10
Forskning	
Gruppspelet är komplex	11
Övrigt	
Solen främsta orsaken till att hudcancer	13
Ett förändrat arbetssätt	14
Arbetsmiljöverket inspekterar stress på förskolor	15
I år blir sista gången som gymnasieelever i Luleå kan ta det klassiska skolfotot.	15
Hon är expert på att förbättra skolan	16

RIKSDAG OCH REGERING

Investeringar för en jämlik skola

Ojämligheten och resultatskillnaderna i den svenska skolan har ökat. Förra sommaren lämnade 13,1 procent av eleverna grundskolan utan gymnasiebehörighet, totalt 12 700 elever. Bland elever vars föräldrar endast har förgymnasial utbildning var det 43,8 procent som inte fick behörighet till gymnasiets nationella program. Regeringens svar på de ökade klyftorna i den svenska skolan är åtgärder för en jämlik skolgång.

I budgetpropositionen för 2016 investerar regeringen i höjd personaltäthet och stärkt kvalitet i fritidshem, personalförstärkningar i Sveriges skolbibliotek, höjd ersättning till kommuner för asylsökande barns skolgång och upprustning av utemiljöer för förskolor, skolor och fritidshem.

Regeringen genomför i budgetpropositionen för 2016 även de i vårbudgetpropositionen aviserade satsningarna på samverkan för bästa skola som innebär att staten tar ett tydligare ansvar i stödet till skolhuvudmännen för att höja resultaten i skolor med låga studieresultat och tuffa förutsättningar. Regeringen förstärker även stödet till elevhälsan och utökar till mer undervisningstid för att nå kunskapskraven som aviserat i vårbudgetpropositionen.

Totalt investerar regeringen närmare 660 miljoner kronor i en jämlik skola 2016. Tillsammans med investeringarna på jämlik skola som aviserades i vårbudgeten innebär det satsningar på totalt cirka 1,8 miljarder kronor 2016.

Investeringar för ett attraktivt läraryrke

Lärarna är nyckeln för att höja kunskapsresultaten i skolan. Regeringen ser mycket allvarligt på att läraryrket under lång tid har tappat i status och attraktionskraft. Enligt den internationella studien TALIS 2013 anser endast fem procent av Sveriges lärare att läraryrket har hög status. Lärarförbundet och Statistiska centralbyrån bedömer att risken är stor att det kommer att saknas 65 000 lärare fram till 2025.

Totalt investerar regeringen nästan 1,6 miljarder kronor för ett attraktivt läraryrke år 2016. Tillsammans med investeringarna på ett attraktivt läraryrke som aviserades i vårbudgeten innebär det 1,9 miljarder 2016 och därefter nästan 3,4 miljarder kronor årligen mellan 2017-2019.

Investeringar i tidiga insatser

Tidiga insatser lägger en stabil grund för framtiden. Att varje elev får med sig grunderna tidigt är viktigt även för senare ämnen, vilket i sin tur dessutom är viktigt för arbetsron i skolan.

Regeringen har redan initierat en rad investeringar som säkerställer en utveckling mot tidigare insatser. Regeringens lågstadielöfte innehåller investeringar i förskolan, i förstärkt specialpedagogik, fler anställda lärare i lågstadiet så att lärare får mer tid för sitt arbete och att klasserna kan bli mindre i lågstadiet. Regeringen utreder även en läsa-skriva-räkna-garanti som ska säkerställa att det stöd eller särskilda stöd som eleven behöver sätts in i tid.

Tillsammans med investeringarna i vårbudgeten innebär det 500 miljoner 2016 och därefter 570 miljoner kronor årligen 2017 respektive 2018 och 500 miljoner kronor 2019.

Investeringar i utbildning för jobb och vidare studier

Arbetsmarknadens efterfrågan på människor med gymnasial och eftergymnasial utbildning ökar, samtidigt som efterfrågan på människor med kort utbildning minskar. En dryg femtedel av unga mellan 20 - 24 saknar treårig gymnasial utbildning, i den gruppen är arbetslösheten dubbelt så hög som bland unga med gymnasial utbildning.

Satsningar på yrkesprogrammen

En yrkesutbildning innebär ofta att en ung person får ett jobb som motsvarar utbildningens innehåll, men trots detta har ungas intresse att läsa sådana utbildningar sjunkit under flera år. I höstens budgetproposition föreslår regeringen ett paket med investeringar för att stärka den gymnasiala yrkesutbildningens kvalitet och attraktionskraft. Paketet innehåller bland annat en förlängning och förstärkning av satsningen på att få fler verksamma yrkeslärare att få behörighet. Regeringens avsikt är också att yrkeslärarna på sikt ska omfattas av kravet på legitimation i samma omfattning som lärare i övrigt och kommer att återkomma om detta. I paketet ingår även insatser som direkt syftar till att stärka intresset för yrkesprogrammen. Här finns bland annat en förlängning av uppdraget att kompetensutveckla studie- och yrkesvägledare och en förlängning av Tekniksprånget. Regeringen föreslår att 67 miljoner kronor avsätts i budgetpropositionen för yrkesprogramspaketet 2016.

Rätt till Komvux

Regeringen aviserar i budgetpropositionen att rätt till Komvux på gymnasial nivå införs. Det innebär en rätt för vuxna till utbildning som leder till grundläggande behörighet till högskolestudier och motsvarande behörighet till yrkeshögskolan samt särskild behörighet till högskolestudier.

Rätten till Komvux planeras att träda i kraft under 2017 och regeringen kommer så snart som möjligt att skicka ut förslaget på remiss. Kostnaden för rätten till Komvux beräknas till 537 miljoner kronor från och med 2017.

Nya nationella skolutvecklingsprogram

Regeringen ger Skolverket i uppdrag att ta fram och genomföra nationella skolutvecklingsprogram som riktar sig till huvudmän och skolor. Anledningen till uppdraget är bland annat de sjunkande resultaten i skolan och att särskilt stöd ofta sätts in sent i grundskolan. Alla elever ska ges förutsättningar att nå de nationella kunskapskraven och målen för utbildningen. Vidare är it som pedagogiskt verktyg fortfarande ett utvecklingsområde för många lärare och tillgången till och användningen av it i olika

Insatserna i de nationella skolutvecklingsprogrammen kan bestå av:

- såväl riktade som generella kompetensutvecklingsinsatser för att stödja lärare och annan berörd personal i arbetet med att ge elever i behov av särskilt stöd det stöd de behöver för att kunna utveckla sina fulla möjligheter och potential,
- hur administrationen för lärare och rektorer kan minskas och arbetsprocesser göras mer effektiva inom skolan,
- arbetsformer och arbetssätt i ämnen och ämnesövergripande arbete i syfte att ge lärare fler metoder i undervisningen för att kunna anpassa undervisningen efter elevers olika behov,
- arbetsformer och arbetssätt för att utveckla arbetet med skolans värdegrund, t.ex. avseende trygghet, studiero, arbetet mot diskriminering och kränkande behandling, jämställdhet och normkritik,
- systematiskt kvalitetsarbete, med fokus på uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling, bl.a. med hjälp av befintlig statistik, och
- it som såväl pedagogiskt som administrativt verktyg.

Insatserna ska påbörjas under 2015.

Möjlighet till läraranställning under kompletterande pedagogisk utbildning

Regeringen har i dag beslutat propositionen om anställning under viss kompletterande utbildning.

Förslaget i propositionen innebär att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, med undantag från bestämmelserna om legitimations- och behörighetskrav får meddela föreskrifter om en försöksverksamhet med tidsbegränsade anställningar.

Försöksverksamheten får avse personer som ska bedriva undervisning som lärare i skolväsendet i ett eller flera ämnen där det råder brist på legitimerade och behöriga lärare. Sådana ämnen kan till exempel vara biologi, fysik, kemi och teknik. Ytterligare förutsättningar för försöksverksamheten ska vara att personen har ämneskunskaper som motsvarar de ämneskunskaper som krävs för en behörighetsgivande lärarexamen i det eller de ämnen som personen ska bedriva undervisning i och genomföra en kompletterande pedagogisk utbildning för att uppnå en behörighetsgivande lärarexamen i det eller de ämnena.

– Läraryrket är ett av våra allra viktigaste yrken och med rätt förutsättningar är det världens roligaste jobb. Nu får fler en väg in i yrket och en möjlighet att bidra i de ämnen där det råder störst brist på lärare, säger utbildningsminister Gustav Fridolin. En person ska få anställas inom ramen för försöksverksamheten i högst två år. Anställningstiden ska få förlängas till högst tre år om det finns särskilda skäl.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2016.

Bildningsdepartement ska öka läslust

Kulturen och skolan behöver närma sig varandra mer. Därför bildar regeringen nu en arbetsgrupp med den konkreta uppgiften att ta fram förslag på insatser som ska öka både läslust och kulturintresse hos eleverna.

Det formella beslutet om att inrätta ett slags "bildningsdepartement" undertecknades av utbildningsminister Gustav Fridolin (MP) och kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP) på torsdagen i samband med den pågående Bokmässan i Göteborg. De två ministrarna kommer själva att leda och fördela arbetet i gruppen vars ansvarsområde i huvudsak omfattar sex områden – läsfrämjande insatser, satsning på skolbiblioteken, utveckla den "skapande skolan", ta ett nästa steg i strategin för att utveckla musik- och kulturskolan, föreslå insatser för att lyfta fram estetiska ämnen samt föreslå ytterligare insatser i det som man kallar gränslandet mellan kultur och skola.

MYNDIGHETER

Bedömningsstöd i svenska och svenska som andraspråk i grundskolan

Flera material har tagits fram som stöd för lärares bedömning i svenska och svenska som andraspråk i grundskolan.

Läs- och skrivutveckling & taluppfattning i årskurs 1-3

Nu finns två bedömningsstöd för att du lättare ska kunna följa upp elevers kunskaper i årskurs 1-3. Bedömningsstöden kan användas redan från årskurs 1 för att tidigt identifiera elever som riskerar att få eller som redan har svårigheter inom läs- och skrivutvecklingen eller i taluppfattningen inom matematik. Du kan även se när en elev kommit längre i sin kunskapsutveckling och behöver ytterligare stimulans.

Under hösten 2015 kan materialet användas i en utprövningsomgång. Från 1 juli 2016 blir det obligatoriskt för huvudmän att använda bedömningsstöd i läs- och skrivutveckling och matematik i årskurs 1. Fram till dess kommer vi att samla in synpunkter på bedömningsstöden, bland annat via en enkät som finns i anslutning till materialet från september 2015. Ta chansen att vara med och påverka genom att använda materialet och fylla i enkäten.

För att få tillgång till bedömningsstöden krävs inloggning till vår bedömningsportal.

[Gå direkt till bedömningsstödet i läs- och skrivutveckling i bedömningsportalen](#) [Så får du tillgång till lösenordsskyddat material i bedömningsportalen](#)

Nya Språket lyfter!

Nya Språket lyfter! är ett redskap för lärare och elever som tydliggör progressionen i elevernas språkutveckling med särskild tonvikt på läsutveckling. Bedömningsstödet utgör en länk i kedjan av styrdokument med kursplaner och kommentarmaterial samt prov- och bedömningsmaterial med nationella prov i årskurs 3, 6 och 9 och bedömningsstödet *Språket på väg* för årskurs 7–9, allt med fokus på elevernas språkutveckling. [Nya språket lyfter! - följ elevens språkutveckling](#)

Papperslösa barn i skolan

Barn som vistas i landet utan tillstånd, barn som är så kallat papperslösa, har samma rätt till utbildning som barn som är bosatta i landet.

Barn kan vara papperslösa av olika anledningar. Det kan handla om:

- barn som aldrig har gett sig till känna för myndigheterna
- barn som har haft rätt att vistas här under det att deras ansökan om uppehållstillstånd prövas men där den rätten har upphört samt
- barn som tidigare har haft ett tillstånd att vistas här men vars tillstånd har upphört.

Det är svårt att veta hur många barn det kan röra sig om men en siffra som brukar nämnas är mellan 2000-4000 barn.

Rätt till utbildning, men inte skolplikt

Rätten till utbildning innebär inte att barnen har skolplikt. Det är upp till varje enskild familj att besluta om man vill utnyttja barnets rätt till utbildning. Barnen ska då få gå i grundskolan eller i motsvarande skolformer. Barnen har även rätt till utbildning inom gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan om de påbörjar sina studier där innan 18 års ålder. [Länk](#) Skolverket 2015

Barn som anhöriga

Många fler elever än man hittills trott har allvarliga svårigheter hemma. Enligt forskningen påverkar detta skolresultaten. Materialet är ett stöd i arbetet med att ge dem likvärdiga förutsättningar att nå målen i skolan.

Målgrupp: Rektorer, pedagoger och den samlade elevhälsan i alla skolformer utom förskolan.

Upplägget av arbetet och andra praktiska uppgifter hittar ni här: [Sju timmar om...](#)

Vad säger styrdokument?

Skolan ska i utbildningen ta hänsyn till elevernas olika behov och försöka kompensera för skillnader i deras förutsättningar. Det handlar om att ge stimulans och stödja personlig utveckling för att alla elever utifrån sina förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt och nå kunskapsmålen. Elevhälsan har ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje elevs lärande och utveckling. Hälso- och sjukvårdspersonalen inom elevhälsan har också en särskild skyldighet att beakta barns situation när det finns allvarliga svårigheter i familjen, enligt § 2 g hälso- och sjukvårdslagen. (Se mer om styrdokumenten på sid 16-19 i skriften Barn som anhöriga. Stöd till barn i förskola och skola som har svårigheter hemma)

Vad säger forskning?

Forskning visar att en stor andel elever någon gång under uppväxten har föräldrar med allvarliga svårigheter. Det ger en nästan dubbelt så hög risk att gå ut grundskolan utan fullständiga betyg. På längre sikt påverkar det utbildnings- och yrkeskarriären negativt och ger en markant ökad risk för allvarlig psykisk och fysisk ohälsa samt ekonomiskt beroende av samhället, jämfört med elever som inte har dessa svårigheter hemma.

Genom att uppmärksamma elevernas behov kan skolan bidra till att de mår bättre och uppnår kunskapsmålen samt därigenom förebygga senare svårigheter. De skolor som har handlingsplaner avseende elever som växer upp med missbruk i familjen är bättre på att uppmärksamma dessa barn. (Se mer om forskningen på sid 10-11 samt 14 i skriften Barn som anhöriga.)

Sju timmar om barn som anhöriga är producerat i samarbete med Socialstyrelsen. Socialstyrelsen använder begreppet ”barn som anhöriga”, vilket avser barn som har en förälder eller annan vuxen i familjen med allvarlig sjukdom, missbruk eller andra allvarliga svårigheter. I materialet används omväxlande ”barn” och ”elever”, beroende på sammanhang.

Checklista för källkritik

Checklistan innehåller ett antal källkritiska frågor som elever kan ställa sig när de använder webben.

Att kunna kritiskt granska och värdera information är en förmåga som lyfts i kursplaner och ämnesplaner. Det är också en förmåga som krävs för att kunna hantera all information och alla budskap som sköljer över oss idag. [Läs mer](#)

Att utmana och stimulera barns utveckling och lärande i förskolan

En observationsstudie i fem förskolor

Hur kan förskolan främja barns utveckling av förmågor så som kreativitet, ansvarstagande och empati, förmågor som enligt forskning har stor betydelse för att individer ska lyckas i utbildning och senare i livet?

Intresset för frågan ligger till grund för en undersökning där forskare genomfört en observationsstudie som redovisas i den här rapporten. De har observerat fem förskolors arbete med lust och motivation, kreativitet, självuppfattning, ansvar och genomförande, tänkande och analys, kommunikation och sociala relationer samt empati. [Läs mer](#)

Läraryr

Läraryrbristen kanske inte är så dramatisk som den ofta beskrivs. Det är Universitetskanslersämbetet (UKÄ) som i en [färsk rapport](#) visar en annan bild än den gängse. Till exempel är de nyutexaminerade kemilärarna betydligt fler – i snitt har minst 73 studenter om året tagit lärarexamen de senaste tio åren, jämfört med den handfull som ofta nämns i debatten. UKÄ pekar också på att behovet mellan olika ämnen är en annan än vad vi tidigare trott. Medan NO-lärarna är fler än vad vi trott, så är bristen större inom bland annat slöjd och bild. Det får UKÄ fram när de jämför hur stor andel som tar lärarexamen i olika ämnen med hur stor del ämnena utgör av timplanen i grundskolan. Mer om detta också i [SvD](#).

”Skolval går att kombinera med ökad likvärdighet”

REPLIK. [Ulla Hamilton skriver](#) (DS 7/9) att den ökade möjligheten att välja skola har skapat klassresor och ökat blandningen i många skolor. Så är det för många elever, men det är viktigt att se hela bilden och luta sig mot forskningen.

Forskningsinstitutet IFAU visar på en ökad skolsegregation och att denna främst kan förklaras av boendesegregationen, men att även val av skola bidrar till ökad skolsegregation.

Boendesegregationen är ett mycket stort och brett samhällsproblem som berör många politikområden.

Skolvalet är en fråga som rör skolan och som vi rimligen kan och behöver se över för att minimera de segregande effekterna och skapa en mer likvärdig skola. I debatten pratar man ofta om att vi har ett fritt skolval i Sverige men ett helt fritt skolval är i praktiken omöjligt då vissa skolor är mer populära än andra. Därför regleras skolvalet med närhetsprincip och kötid som urvalskriterier till grundskolan.

Fredric Skälstad skriver att jag vill stoppa valfriheten. Det stämmer inte. Det jag säger är att vi behöver hitta sätt att kombinera föräldrars och elevers val av skola med en ökad likvärdighet i skolan. I den diskussionen har jag nämnt flera exempel på hur man gjort i andra länder för att motverka negativa effekter av skolval. I OECD:s rapport om den svenska skolan lyfts kontrollerat skolval fram som en väg.

Kontrollerat skolval har i olika former införts på andra håll i världen, till exempel i vissa delar av USA och i Nederländerna. Det kan till exempel handla om att elever med en viss socioekonomisk bakgrund som står i kö till en skola prioriteras vid antagning för att skolan ska få en mer blandad elevgrupp.

Det kan också handla om att öka incitamenten för skolor att ta in elever från mindre gynnsamma bakgrundsförhållanden, till exempel genom att de ges en högre skolpeng. Modellerna kan utformas på olika sätt. Här måste vi ta hänsyn till de speciella förhållanden som råder i Sverige. En utländsk modell kan inte kopieras rakt av.

Ulla Hamilton och Fredric Skälstad ser lösningar i att ge mer information till föräldrarna inför skolval eller att tvinga föräldrarna att välja. Jag bidrar gärna till mer information, till exempel genom sajten väljaskola.se men dessvärre är det nog väl optimistiskt att tro att den långvariga trenden med ökad skolsegregation ska brytas av dessa åtgärder.

Skolverket har ett uppdrag att utvärdera och belysa problem i den svenska skolan och det kommer vi att fortsätta med. Ökade skillnader mellan skolor är ett allvarligt problem som vi varnat för i flera år. Jag leder också den skolkommision som regeringen tillsatt. Likvärdighet lyfts särskilt fram i direktiven och kommissionen har ett mandat att komma med förslag för förbättrade skolresultat och bättre likvärdighet.

Vi är långt ifrån där ännu. I januari 2017 ska kommissionen leverera skarpa förslag. I vårt arbete fram till dess kommer vi vända på alla stenar, däribland hur skolvalet är reglerat. Jag vill ha en bred diskussion om hur vi ska kunna förena skolvalet med ökad likvärdighet.

Alla barn i Sverige förtjänar en skola som ger dem bästa tänkbara kunskaper och största möjliga livschanser. De barn vars föräldrar inte gör aktiva val har lika stor rätt till det.

Anna Ekström, generaldirektör Skolverket och ordförande Skolkommisionen

FORSKNING

Gruppstorleken är komplex

Från Förskolan 2015-08-23 13:20

Barn lär sig och utvecklas bättre i mindre grupper. Trots det är förskolläraernas kompetens viktigare för kvaliteten än barnantalet. Det menar forskare från Göteborgs universitet.

Illustration: Eva Thimgren

Lika många flickor som pojkar och helst samma ålder på barnen. Gärna en blandning av etnisk och social bakgrund men utan att barn med annat modersmål än svenska blir i majoritet. Så ser en ideal barngrupp i svenska förskolan ut om förskollärarna själva får välja.

Det visar svaren på en enkät från forskargruppen vid Göteborgs universitet som undersöker gruppstorlekens betydelse för barns möjligheter att lära och utvecklas. Vad gäller just storleken tycker nästan alla tillfrågade förskollärare att gruppen borde vara mindre än den de själva har, alldeles oavsett hur stor den gruppen är. Skälen är att de då skulle kunna fokusera mer på de enskilda barnen och få mer tid till dokumentation. Barnens inflytande skulle bli större och möjligheten att göra utflykter skulle öka.

Om förskollärarna i studien nämner något exakt idealantal barn hänvisar de oftast till den tidigare rekommendationen om 15 tre- till femåringar alternativt 10–12 ett- till treåringar i en grupp. Men vanligare är att de skriver hur många barn per vuxen som är idealet, nämligen fem barn per vuxen i de äldre grupperna och tre till fyra barn per vuxen i de yngre. Vad som upplevs som en lagom stor grupp beror också på hur förskolans lokaler är utformade. Några av förskollärarna som besvarade enkäten tycker inte att det finns någon ideal barngrupp. Det viktigaste är att förskollärarna är kompetenta. Då kan de få en barngrupp att fungera oavsett hur stor den är.

För att få reda på mer om vad förskollärare anser att de kan göra i en liten grupp som de inte kan göra i en stor har forskargruppen i Göteborg också gjort intervjuer med förskollärare vid ett antal förskolor, med olika stora barngrupper. Resultatet visar inte alltför förvånande att tiden för varje barn blir mindre ju större barngruppen är. De intervjuade förskollärarna tycker att det är svårt att möta varje barns behov och intressen i en stor grupp. Yngre barn och barn i behov av särskilt stöd kräver dessutom mer uppmärksamhet och omsorg vilket i stora barngrupper, enligt de intervjuade, får ske på bekostnad av de äldre barnens intressen och möjligheter att utmanas och lära nytt.

Det som framför allt får stryka på foten när barngruppen är för stor är utflykter, skapande, experiment och läsning samt naturvetenskap och teknik. Det hinns helt enkelt inte med. Det kan också bero på att det inte finns tillräckligt med utrymme för skapande eller att förskollärarna tycker att det är farligt att ge sig ut med en stor grupp. Läsning blir svårare i stora, åldersblandade grupper eftersom det är ett problem att hitta något att läsa som passar för alla åldrar, och för att det kan vara svårt att finna ro att läsa med bara några få barn. Kvar blir sådant som förskollärarna jobbar med under hela dagen, till exempel språk, matematik, kommunikation och värdegrund.

Mindre grupper ger alltså bättre möjligheter att arbeta utifrån läroplanens intentioner. För att lösa problemen med för stora barngrupper delar förskollärarna in barnen i mindre, mer åldershomogena grupper. Men det sker i realiteten inte i särskilt stor utsträckning. Trots att förskollärarna ofta talar om indelningen i undergrupper som något som pågår hela dagen visar forskargruppen i Göteborgs studie att det i praktiken handlar om mellan 0,5 och 2 timmar om dagen, vanligtvis på förmiddagen.

Större delen av dagen tillbringas barnen därmed i helgrupp, vilket kan leda till väldigt många relationer att ta hänsyn till. Enligt Göteborgsforskarna har den norska forskaren Monica Seland visat att med nio barn i en grupp blir det 36 relationer att hantera för varje barn, med arton barn ökar relationerna till 153 och med fyrtio barn finns det 780 möjliga relationer att förhålla sig till. Något som kan vara svårt, framför allt för de yngsta barnen.

För de intervjuade förskollärarna tycks slutsatsen vara enkel, stora barngrupper är negativt och små barngrupper leder per automatik till större möjligheter att leva upp till läroplanen och därmed bedriva en verksamhet av hög kvalitet. Men enligt forskargruppen är sambandet inte fullt så enkelt. Resultatet av deras studie visar visserligen att uppdelningen i mindre grupper är avgörande för att få till en högkvalitativ lärmiljö. Detta eftersom en mindre grupp skapar bättre möjligheter för barnen och förskollärarna att kommunicera och se varandra.

Fast allra viktigast, menar forskarna, är att förskollärarna har kompetens att fokusera på ett medvetet lärande i stället för ett omedvetet. Något som ibland brister. Vid nio av de tolv förskolorna i intervjustudien reflekterade förskollärarna först efteråt om ifall att aktiviteterna som barnen deltagit i bidragit till deras lärande, och i så fall hur. Men vid tre av förskolorna utgick förskollärarna från barnens lärande och skapade situationer och aktiviteter som fördjupade barnens kunskaper. Därmed fick de till en högre kvalitet och måluppfyllelse oavsett om barngruppen de arbetade i var stor eller liten. [Källa](#)

ÖVRIGT

Solen

Förändrade solvanor är den främsta orsaken till att hudcancer malignt melanom ökar dramatiskt i Sverige, år 2013 upptäcktes 3 276 nya fall. Malignt melanom är en av de cancerformer som ökar snabbast – sedan år 2000 har fallen fördubblats – och sjukdomen tar cirka 500 liv i Sverige om året.

Solen avger tre olika typer av ultraviolett ljus, UVA, UVB och UVC. UVA-strålning står för den största delen av solens strålar som når jorden och är den strålning som tränger djupast ner i huden. Den gör så att pigmentet mörknar och huden blir tjockare och med tiden rynkig.

UVB-strålningen gör att vi bränner oss om vi vistas för länge i solen. Brännskadorna ger skador i cellernas DNA, vilket kan leda till hudcancer. UVC filtreras helt bort av ozonlagret.

Kopplingen mellan solning och hudcancer är jämförbar med den mellan rökning och lungcancer. Att solens strålar kan orsaka cancer vet de allra flesta – trots detta är det många som bränner sig och få som skyddar sig tillräckligt. Faktum är att svenskar solar mer än vad man gör i många andra länder, visar en rapport från [Strålsäkerhetsmyndighetens vetenskapliga råd](#). Svenskar bränner sig även mer.

Den som reser till varmare länder på vintern utsätter sig för extra stor risk. Dels är den vinterbleka huden ovan vid det starka solljuset, så att man lättare bränner sig, dels är [UV-indexet i exempelvis Thailand](#) dubbelt så högt som under solig sommardag i Sverige.

Så skyddar du dig mot solen

- Sök skugga mellan klockan 11 och 15. Undvik solen när den är som starkast. Stanna inomhus eller sitt i skuggan under dessa timmar. Barn under ett år bör inte utsättas för direkt solljus.
- Skydda huden med kläder. Var speciellt noga med att skydda barn mot solen med kläder. En långärmad tröja, ett par sköna byxor och en solhatt räcker bra som skydd.
- Använd solskyddsmedel med hög faktor där kläder inte skyddar. Tänk på att solskyddsmedel bör användas som komplement. Detta minskar risken för hudskador, förutsatt att man inte förlänger tiden i solen. Använd vattenfast solskyddsmedel med hög faktor (mer

än 15) och som skyddar mot både UVA- och UVB-strålning. Det är viktigt med ett tjockt lager om det ska ha någon effekt. Upprepa efter några timmar eller efter bad.

- Sola inte solarium. Solning i solarium kan precis som naturlig solning ge upphov till hudcancer. Extra farligt är det för barn och ungdomar.

Har din förskola, fritidshem eller skola en ”solpolicy”?

Bra länkar www.cancerfonden.se , www.smhi.se , www.ssm.se Appen Min soltid

Ett förändrat arbetssätt

Brett Kemp och Kristina Kemp arbetar på Seminarieskolan i Landskrona. På Seminarieskolan i Landskrona hade många elever tidigare ett lågt meritvärde. Kristina Kemp och Brett Kemp som är lärare på skolan ville vända den utvecklingen. Det resulterade i ett helt ändrat arbetssätt för hela skolan där målet var att alla elever skulle kunna ta till sig undervisningen och känna sig inkluderade. Tillsammans har de skrivit en artikel om sitt arbete.

Varför ville ni skriva en utvecklingsartikel?

– Vi arbetar i Landskrona stad som har deltagit i Ifous-projektet om inkludering. Eftersom vi har genomfört ett stort utvecklingsarbete på vår skola tänkte vi att det var en bra idé att skriva en artikel för att berätta för andra hur vi har gjort.

Vad handlar artikeln om?

– Den handlar om hur vi har förändrat arbetssättet på vår 7-9 skola. Vi har strukturerat upp arbetet så att pedagogerna arbetar mer tillsammans, det finns tydligt bestämt vad man ska arbeta med och när man ska göra det.

I artikeln beskriver vi våra positiva erfarenheter samt olika fallgröpor och misstag som vi har gjort.

– Vi har många nyanlända elever på skolan så vi har arbetat med en mer språkinriktad undervisning, där vi skraddarsyr vissa undervisningsmoment för vissa elever. Tanken är att alla ska kunna nå målen men vägen dit ser olika ut för olika elever. Vi har ökat samarbetet mellan olika ämnen och hittat innehåll i olika ämnen som tangerar varandra för att vi ska kunna jobba samtidigt med dem. Det innebär att eleverna ser helheten i stället för en uppdelning mellan olika ämnen. Vi kallar arbetssättet för blockarbete och nästa termin har vi arbetat på det här sättet i tre år.

Vilka är de viktigaste resultaten?

– Att vi har fått ett ökat samarbete mellan lärare och pedagogiska diskussioner som inte fördes tidigare. Det är lättare att veta vad eleverna arbetar med, föräldrar kan lättare ta del av vad deras barn arbetar med och när och hur det ska bedömas. – Innehållet i de olika blocken är bestämda. När en elev lämnar oss vet vi vad de har arbetat med och när, vi är inte lika känsliga för om personal slutar eftersom vi har kvar kunskapen om elevens utveckling och vad han eller hon har jobbat med och när. Dessutom har personalen blivit duktig på att sambedöma elever – i stället för att exempelvis bedöma fyra olika inlämningar kan en inlämning sambedömas av lärare inom matte, no, svenska och engelska på en och samma gång. Hur har ert arbete förändrats? – Allt har förändrats – vi har förändrat innehållet i lektionerna, organisationen på skolan har anpassats till det här förändrade arbetssättet – vi har arbetat fram ett koncept som alla kör efter vilket ger struktur och stabilitet. Hur har ni fört ert arbete vidare på arbetsplatsen? – Vi tog fram ett nytt arbetssätt och vår rektor gick in och bestämde att alla på skolan ska arbeta på det sättet. Hela organisationen har förändrats, vi har olika utvecklingsgrupper med olika ledare och många fler har blivit delaktiga i att leda arbetet. – See more at: <http://www.skolporten.se/forskning/utveckling/de-har-forandrat-skolans-arbetssatt/#sthash.8MhHifaU.dpuf>

Arbetsmiljöverket inspekterar stress på förskolor

Från Lärarnas tidning 2015-09-09 12:51

Arbetsmiljöverket drar igång en kampanj för att minska stressen på arbetsplatser inom vissa branscher. Flera hundra förskolor kan få besök.

I dagarna får 24 000 arbetsgivare runt om i landet ett brev från Arbetsmiljöverket om arbetsrelaterad stress. Om några veckor ska 2 000 inspektioner genomföras i olika branscher, där också förskolor ingår. I fokus står ohälsosam stress.

Även förra året inspekterades 538 förskolor inom samma satsning. Var tredje inspektion gick då till en förskola. 60 procent av dem som inspekterades då hade brister i sitt förebyggande arbete med stress.

– Det är en oroande siffra, man vill ju att arbetsgivaren sätter in insatser tidigt på det här området, precis som på alla andra, säger Britt-Marie Henriksson, projektledare på Arbetsmiljöverket.

Exakt hur många förskolor som inspekteras nu är ännu oklart eftersom det bestäms lokalt av inspektörerna. Resultatet från inspektionerna presenteras den 23 oktober vid Arbetsmiljöriksdagen i Stockholm.

De aktuella inspektionerna sker inom ramen för en EU-kampanj och pågår samtidigt i 30 Europeiska länder. Även på EU-nivå bedöms stress orsaka runt 50-60 procent av all frånvaro från arbetet. I Sverige är stress den vanligaste formen av besvär på jobbet sedan två år tillbaka. Och just förskollärare är den fjärde mest sjukskrivna yrkesgruppen i ”psykiskt ohälsa” på den svenska arbetsmarknaden.

I år blir sista gången som gymnasieelever i Luleå kan ta det klassiska skolfotot.

– Varför vi gör det beror på att vi vill ha fokus på det vi ska hålla på med. Vilket är lärande och studier för eleverna? Själva fotograferingen tar runt 45 minuter så det blir mycket lektionstid som försvinner, säger Kristina Eklund, gymnasiektör på Hackspetten i Luleå.

Det var i våras som beslutet togs att från och med nästa år ska gymnasieledningen skrota det traditionella skolfotot för gymnasieeleverna i Luleå. Anledningen är inte enbart att man vill spara in på lektionstid, utan också hålla en avgiftsfri skola. Detta har lett till en del protester. Vårat elevråd var inte glad över detta. De tycker att det handlar om att behålla en tradition.

– Sedan tycker jag att det är obekvämt att andra ska ha bilder på en. Det känns som att folk sitter där och bara "haha, kolla den personen har blundat och kolla vad den har för kläder". Det tycker jag är obekvämt, därför tycker jag inte om skolfotot.

– Kan det inte vara bra för lärarna att ha bilder på eleverna i sin undervisning och sådär?

– Absolut. Men det går att ordna på annat sätt. Vilket också lärarna gör, säger Kristina Eklund, rektor på Hackspetten.

Hon är expert på att förbättra skolan

Helena Sagar vill slå ett slag för fler forskande lärare i klassrummen.

Helena Sagar jobbar med forskning och skolutveckling i Kungsbacka, samtidigt som hon undervisar i NO-ämnena på Kullaviksskolan.

Helena Sagar, lektor i Kungsbacka, är en av experterna som ska göra svenska skolan bättre. Hon vill slå ett slag för fler forskande lärare i klassrummen.

Efter nedslående resultat i bland annat Pisa-mätningar presenterade OECD i våras en rapport om hur skolan i Sverige kan förbättras. Regeringen tillsatte därefter en Skolkommision med uppdrag att ta fram olika åtgärder. Sveriges kommuner och landsting och Friskolornas riksförbund tyckte dock att forskningsförankringen saknades och bildade därför ett expertråd där lärare, rektorer och forskare ingår. Helena Sagar är en av deltagarna. Hon är lärare på Kullaviksskolan, har en doktorsexamen i naturvetenskap med inriktning på undervisning och arbetar med skolutveckling i hela Kungsbacka kommun. Helena Sagar ägnar ungefär en tredjedel åt sin arbetstid till forskning och är övertygad om att arbetet ger goda resultat på sikt.

– I Sverige generellt har vi dålig förankring av forskning i skolan vilket också OECD lyft. Det handlar inte bara om att konsumera forskning utan att även producera själva. Vi har många duktiga lärare som bär på mycket erfarenhet och kunskap, att få in det här förhållningssättet är också ett sätt att få den kunskapen beprövad.

Första mötet med expertrådet hölls den 4 september och när de träffas nästa gång i slutet av november ska ett antal förslag läggas fram, som därefter ska överlämnas till Skolkommisionen. Helena Sagar betonar att det ovanligt med lektorer inom grundskolan och i expertrådet kommer hon att betona vikten av att fler kommuner satsar på forskande lärare.

Jag lyfter möjligheten att jobba konkret med forskning tillsammans med mina kollegor. Det finns många skolor som vill göra det här, men det kostar en del.

Helena Sagar arbetar med flera olika studier som hon kallar "Finlir". Ofta handlar det om att pröva och undersöka resultat av olika undervisningsmetoder. Helena Sagar berättar om ett exempel där en lärare tyckte att mattegenomgångarna tog för lång tid. Hon spelade därför in dem så att eleverna fick tillgång till dem när som helst. Genomgångarna kunde sedan ägnas åt frågor. Under ungefär ett år har sedan enkätsvar och intervjuer med elever samlats in för att utvärdera förändringen. Vi är vana vid att allt ska gå fort i skolan, men forskningen måste få ta tid.

Fakta: Skolkommissionen

* Tillsattes av regeringen i april och ska lämna förslag som syftar till höjda kunskapsresultat, förbättrad kvalitet i undervisningen och en ökad likvärdighet i skolan.

* Förslagen ska bland annat utgå från OECD:s rekommendationer från granskningen av svensk skola.

* Består av 14 ledamöter från olika verksamhetsområden och leds av Anna Ekström, generaldirektör på Skolverket.

* Kommissionen ska lämna förslag om mål och en långsiktig plan om hur skolan ska utvecklas senast 11 januari 2016, och slutredovisning ska ske i början av 2017.

Källa: www.regeringen.se

- See more at: <http://www.gp.se/nyheter/vastsverige/halland/1.2837403-hon-ar-expert-pa-att-forbatta-skolan#sthash.if3zK7Vs.dpuf>

KARLSTADS KOMMUN

Karlstads kommun, barn- och ungdomsförvaltningen, 651 84 Karlstad
Tel: 054-29 50 00. E-post: barnochungdomsförvaltningen@karlstad.se